

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
412-14/19
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

International Aid Network

YUCOM

Komitet pravnika
za ljudska prava

дел. бр. 21917 датум: 25.07.2019.

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

МОНИТОРИНГ УСТАНОВА У КОЈИМА СЕ НАЛАЗЕ ЛИЦА ЛИШЕНА СЛОБОДЕ

МОНИТОРИНГ ПОЛИЦИЈСКИХ УПРАВА И СТАНИЦА

Извештај о посети Полицијској управи Јагодина И КПЗ Ћуприја

Београд, јул 2019. године

МАНДАТНАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсманима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

У институцији Заштитника грађана формирана је посебна организациона јединица Одељење националног механизма за превенцију тортуре, која обавља стручне послове НПМ, чији је мандат одређен чланом 4. Опционог протокола за превенцију тортуре. Одељењем руководи начелник, који за рад Одељења и свој рад одговара заштитнику грађана.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ,² којим је предвиђено да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по јавном позиву,³ Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то: Београдски центар за људска права, Иницијативу за права особа са менталним инвалидитетом (МДРИ-С), Комитет правника за људска права (ЈУКОМ) и Међународну мрежу помоћи (ИАН). Анексима споразума о сарадњи, закљученим 22. априла 2019. године, сарадња Заштитника грађана у обављању послова Националног механизма за превенцију тортуре продужена је (на период од једне године) са Иницијативом за права особа са менталним инвалидитетом (МДРИ-С), Комитетом правника за људска права (ЈУКОМ) и Међународном мрежом помоћи (ИАН).

ОПШТИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

УСТАНОВЕ	Полицијска управа у Јагодини (ПУ Јагодина)–седиште и Полицијска станица Ћуприја (ПС Ћуприја) Казнено-поправни завод Ћуприја (КПЗ Ћуприја)
ВРЕМЕ ПОСЕТЕ	4. април 2019. године
ОСНОВ ПОСЕТЕ	Послови Националног механизма за превенцију тортуре, у складу са чл. 2а Закона о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака
ВРСТА ПОСЕТЕ	Контролна посета

¹Сл. лист СЦГ - Међународни уговори", бр. 16/05 и 2/06 и "Сл. гласник РС - Међународни уговори", бр. 7/11.

² Потписан 12. децембра 2011. године.

³ Објављен у "Сл. гласнику РС", бр. 25/18.

ЦИЉЕВИ ПОСЕТЕ	Одвраћање органа јавне власти и службених лица од било каквог облика злостављања или мучења, као и њиховог усмеравања на стварање услова и поступање према лицима лишеним слободе у складу са важећим прописима и стандардима, све у циљу превенције тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Ненајављена
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана са удружењем Међународна мрежа помоћи (I.A.N.) и Комитет правника за људска права (YUКОМ)
САСТАВ ТИМА	Вођа тима: Маја Јовић, <i>Заштитник грађана / Одељење НПМ</i> Чланови тима: Ивана Босиљчић, <i>Заштитник грађана / Одељење НПМ</i> Марко Анојчић, <i>Заштитник грађана / Одељење НПМ</i> Јелена Самарџић, <i>Заштитник грађана / Одељење НПМ</i> др Снежана Павлекић, <i>Међународна мрежа помоћи (I.A.N.)</i> Катарина Тоскић, <i>Комитет правника за људска права (YUКОМ)</i>

ТОК ПОСЕТЕ И САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Током посете тим НПМ је био подељен у две групе, тако да је један део тима посетио седиште ПУ Јагодина и ПС Ћуприја, а други део тима је, за то време, обављао посету КПЗ Ћуприја.

Део НПМ тима који је посету обављао у седишту ПУ Јагодина и ПС Ћуприја обишао је просторије за задржавање и просторије у којима се обављају саслушања, остварио увид у предмете и обавио разговоре са руководством и полицијским службеницима у циљу провере начина на који се поступа према задржаним лицима. Део НПМ тима који је посету обављао у КПЗ Ћуприја, обишао је просторије за задржавање и притворску јединицу, којом приликом је разговарао са затеченим лицима, док је члан тима - лекар специјалиста судске медицине обавио разговор са лекаром Службе за здравствену заштиту о начину на који се обавља први лекарски преглед приликом пријема лица на меру притвора и начину документовања, евентуално, уочених повреда, а остварио је увид и у њихове здравствене картоне.

Током посете седишту ПУ Јагодина испраћено је и поступање те управе по препорукама из Извештаја НПМ из 2012. године.

Полицијски службеници ПУ Јагодина, као и службена лица КПЗ Ћуприја остварили су добру сарадњу са тимом НПМ чиме су омогућили остваривање његовог мандата. Члановима тима пружене су тражене информације, омогућен им је приступ просторијама, увид у релевантну документацију и несметано обављање разговора са задржаним лицем и притвореницима.

ПУ ЈАГОДИНА – СЕДИШТЕ

ПРОСТОРИЈЕ ЗА ЗАДРЖАВАЊЕ И САСЛУШАЊЕ

У седишту ПУ Јагодина постоје две просторије за задржавање у којима се спроводи задржавање лица до 12 часова по основу Закона о прекршајима, односно кршења јавног реда и мира. У тренутку посете НПМ, у седишту ПУ Јагодина није било задржаних лица.

Просторије за задржавање су у добром стању. На спољашњој страни врата просторија за задржавање постоји обавештење да су под видео надзором. У једној од просторија за задржавање постоји лежај у виду бетонске клупе, који је у тренутку посете био опремљен са 2 ћебета, јастуком и постељином. У просторији постоји и тоалет (wc шоља) који је одвојен бетонским зидом од остатка просторије. Вештачко осветљење је добро, али не постоји доток природне светлости и свежег ваздуха, као ни вентилација. Друга просторија за задржавање је по димензијама већа, у њој се налазе два лежаја у виду бетонске клупе и тоалет. Оба лежаја су опремљена постељином, ћебетом и јастуком. Ова просторија има доток природне светлости и свежег ваздуха, као и добро вештачко осветљење.

Хигијена просторија је задовољавајућа, у истим нема грејања, али је, према речима службених лица, обезбеђено довољно ћебади и није било примедби на хладноћу будући да су просторије „ушущкане“. Такође, у просторијама нема инсталираних славина за воду, па је задржаним лицима обезбеђују полицијски службеници. Како у просторијама за задржавање нема уређаја за позивање полицијских службеника, задржана лица их дозивају лупањем о врата и звањем уколико имају неких потреба. Тим НПМ је извршио проверу дозивања полицијских службеника у Дежурној служби, која је на крају ходника у односу на просторију за задржавање, и уверио се да се дозивање чује.

Имајући у виду да у једној од просторија за задржавање у седишту ПУ Јагодина не постоји доток свежег ваздуха, природне светлости, ни вентилација, а да обе просторије немају инсталирана грејна тела, ни уређаје за позивање полицијских службеника, као и да је Министарство унутрашњих послова обавестило НПМ о томе да су три просторије за задржавање у ПУ Јагодина на Листи приоритета за адаптацију, НПМ би желео да буде обавештен о томе да ли је том Листом, а у складу са Правилником о условима које треба да испуњавају просторије за задржавање лица,⁴ предвиђена адаптација наведених просторија за задржавање и очекивано време отпочињања исте.

Видео надзор постоји у просторијама и камере покривају целу њихову површину, а део око мокрог чвора је на монитору за праћење надзора лица затамњен тако да се на тај начин штити приватност и достојанство задржаних лица. Видео запис се према службеним наводима аутоматски брише након 3 до 4 дана, а у случају неких инцидентних ситуација, видео запис се изолује и чува на хард диску.

1.

УТВРЂЕНО

У седишту ПУ Јагодина видео записи са видео надзора инсталираних у просторијама за задржавање чувају се 3-4 дана.

У контексту превенције и истраге случајева неадекватног поступања, потребно је обратити пажњу на бољу покривеност системима видео надзора, скупа са обезбеђењем заштите снимака и одговарајућом политиком архивирања забележеног/снимљеног материјала.⁵

⁴ Члан 10. "Сл. гласник РС", бр. 34/2018

⁵ ЦПТ Србија, 2011, став 37

ПРЕПОРУКА

У седишту ПУ Јагодина предузеће се потребне мере како би се видео записи чували у трајању не краћем од 30 дана.

ПУ Јагодина ће то учинити и у погледу оних полицијских станица у њеном саставу у којима се видео записи чувају краће од 30 дана.

Кутија за пружање прве помоћи постоји на спрату седишта управе, где су службене просторије, али не и у дежурној служби. План евакуације је истакнут у приземљу седишта управе.

Посебно опремљене просторије за саслушање не постоје, већ полицијски службеници и криминалистички инспектори врше саслушање лица по канцеларијама, где иначе раде. Свака канцеларија инспектора има под кључем орман у којем се чувају предмети из кривичног дела и други предмети из кривичних истрага. Привремено одузети предмети од задржаних лица одлажу се и чувају у посебно обележеној касети/ ормарићу у Дежурној служби код шефа смене и о томе се води посебна евиденција.

Тим НПМ је обишао више инспекторских канцеларија и проверио поједине ормане у којима је затекао личне ствари и полицијску опрему. Осим стандардних полицијских предмета, тим НПМ није уочио присуство нестандардних предмета. Иако је стандардна полицијска опрема закључана у орманима, обављање саслушања у канцеларијама, у условима када се саслушања не снимају ни тонски ни оптички, не представља довољну гаранцију од евентуалних злоупотреба. У том смислу, постојање адекватно опремљених просторија за саслушања представља један вид превентивног поступања и мере заштите задржаних лица од евентуалног застрашивања и изнуђивања исказа.

2.

УТВРЂЕНО

У седишту ПУ Јагодина не постоји посебна просторија намењена за чување одузетих предмета у вези са кривичним делом (предмети извршења кривичног дела и други предмети из кривичних истрага).

ОСНОВ

Да би се оповргле тврдње о недоличном поступању припадника полиције и ради отклањања потенцијалних извора опасности и за особље и за притворене особе, предмети који су одузети у циљу коришћења као доказног материјала треба да су увек прописно означени, заведени и да се чувају у просторији одређеној за ту намену. Сви други предмети горе поменуте врсте треба да се уклоне из полицијских просторија.⁶ Сав доказни материјал који се односи на предмете у истрази обавезно мора бити на одговарајући начин обележен, евидентиран, одлаган и чуван у засебном складишном простору.⁷

Комитет препоручује органима Републике Србије да направе засебан складишни простор за све заплењене предмете у свакој полицијској станици, почев од седишта полицијских управа. Истовремено, они треба да обезбеде да сво оружје и други предмети заплењени током кривичних истрага буду унети у посебан регистар, и обележени на одговарајући начин (наводећи случај на који се односе) и одложени у засебан складишни простор. Заплењени уређаји за електро-шокове,

⁶ Извод из 12. Општег извештаја [ЦПТ/Инф (2002) 15], став 39.

⁷ ЦПТ, Србија 2011, став 15.

боксери, палице за бејзбол, електрични продужни каблови, итд. никада не треба да се држе у просторијама у којима се саслушава или држи лице лишено слободе.⁸

ПРЕПОРУКА

У седишту ПУ Јагодина обезбедиће се посебна просторија намењена за чување одузетих предмета у вези са кривичним делом, предмети ће се на одговарајући начин обележавати (са знаком на који се случај односе) и о томе ће се водити посебна евиденција.

3.

УТВРЂЕНО

У седишту ПУ Јагодина не постоји посебна просторија за саслушање лица која је адекватно опремљена за ту намену (аудио и видео снимање саслушања).

РАЗЛОЗИ

Електронско (тј. аудио и/или видео) снимање полицијских информативних разговора представља важну додатну меру заштите против злостављања притвореника. ЦПТ са задовољством примећује да се увођење таквих система разматра у све већем броју земаља. Таква средства обезбеђују комплетан и аутентичан запис о поступку информативног разговора и тиме у великој мери олакшавају истрагу о било каквим тврдњама о злостављању. Ово је у интересу и особа које су злостављане од стране полиције и припадника полиције суочених са неоснованим тврдњама да су примењивали физичко злостављање или психолошке притиске. Електронско снимање полицијских информативних разговора такође смањује могућност да оптужени касније лажно поричу да су дали одређена признања.⁹

Собе за испитивање не само да треба да имају одговарајуће осветљење, грејање и вентилацију већ и да су опремљене тако да сви учесници у разговору имају сличне столице по стилу и удобности. Овлашћено лице које обавља разговор не треба да има доминантан (нпр. уздигнут) или удаљен положај у односу на осумњиченог. Уз то просторија треба да буде окречена у неутралне нијансе.¹⁰

ПРЕПОРУКА

Министарство унутрашњих послова ће предузети активности у циљу обезбеђивања посебне просторије за саслушање лица у седишту ПУ Јагодина, опремљене техничком опремом за аудио и видео снимање саслушања лица.

ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА ЗАДРЖАНИХ ЛИЦА

Према наводима полицијских службеника задржана лица се у моменту фактичког лишења слободе, усменим путем обавештавају о својим правима, а потом и писаним путем, и то пре него што ће бити задржана, уручивањем обавештења о правима доведеног и задржаног лица које то лице својеручно потписује. Уколико лице одбије да потпише обавештење о правима то се констатује на самом обавештењу. Право на обавештавање трећег лица остварује се на начин да се лицу, пре смештања у просторију за задржавање, омогући да то уради преко свог мобилног или службеног телефона из Дежурне службе. Ако је потребно да се предузму мере за збрињавање деце или других лица о којима се задржано лице стара,

⁸ ЦПТ (2017) 63, Србија 2017, став 13.

⁹ Извод из 12. Општег извештаја [СРТ/Inf (2002) 15], тачка 36.

¹⁰ Извод из 12. Општег извештаја [СРТ/Inf (2002) 15], тачка 37.

о томе се одмах обавештава надлежни Центар за социјални рад. Право на адвоката остварује се на исти начин уколико лице позива адвоката по сопственом избору, а уколико је потребно ангажовати адвоката по службеној дужности позив „Кол центру“ Адвокатске коморе Србије упућује полицијски службеник.

Задржаним лицима обезбеђује се један оброк преко ресторана МУП у граду, а имајући у виду да је задржавање до 12 сати, задржаним лицима се и у првих 6 сати обезбеђује храна. Према наводима службених лица, полицијски службеници током задржавања редовно обилазе задржана лица, а сваки обилазак евидентирају у електронски записник о задржавању.

Према службеним наводима, сва лица се превентивно воде на лекарски преглед, како би се проверило да ли је лице способно за задржавање, а по примерак извештаја о обављеном прегледу одлаже се у предмет о задржавању и даје се задржаном лицу. Уколико задржана лица одбију понуђен преглед код лекара то се констатује у записнику о задржавању. Потреба за присуством полицијског службеника лекарском прегледу се процењује у свакој појединачној ситуацији, тако да полицијски службеници присуствују прегледу само када то захтева лекар, али тако да не могу да чују разговор између лекара и задржаног лица.

Решење о задржавању се доноси најкасније у року од два сата по лишавању слободе, а почетак задржавања рачуна се од момента фактичког лишења слободе. Решење о задржавању уручује се задржаном лицу одмах по доношењу, које то лице својеручно потписује, а уколико то одбије да учини, то се констатује на решењу.

ПРИМЕНА СРЕДСТАВА ПРИНУДЕ

Од средстава принуде, најчешће се примењују средства за везивање (у 98 % случајева) и то из превентивних разлога, како лице не би побегло или повредило полицијске службенике, а не примењује се према старим и болесним лицима и трудницама.

Тим НППМ остварио је увид у предмет сачињен поводом примене средстава принуде: физичка снага („кључ на лакат“) и средства за везивање. У извештају о употреби средстава принуде уредно су евидентирани подаци о датуму и часу примене средстава принуде, врсти и разлогу примене (намера лица да изврши бекство, савладавање отпора). Такође је евидентирано да није било последица од употребе истих због чега није било потребе за указивањем лекарске помоћи. Примена наведених средстава принуде је, у поступку оцене њихове оправданости и правилности употребе средстава принуде, оцењена као оправдана и правилна.

Иако НППМ разуме превентивне разлоге због којих полицијски службеници примењују средства за везивање у тако великом проценту, указујемо да би полицијски службеници у свакој појединачној ситуацији, узимајући у обзир све објективне околности, требали ценити да ли је неопходно применити средства принуде и у којој мери, будући да није неопходно везати сваку особу чије довођење полиција врши. Према јасно установљеним принципима Европског суда за људска права, који су обавезујући за Србију, употреба средстава принуде против лица лишених слободе која није апсолутно неопходна нарушава људско достојанство и у начелу представља повреду права гарантованог у члану 3. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

УВИД У ПРЕДМЕТЕ О ЗАДРЖАВАЊУ

Тим НППМ је извршио увид у по један предмет о задржавању извршеном по Закону о јавном реду и миру (ЗЈРМ) и Законнику о кривичном поступку (ЗКП), што је према наводима службеног лица и укупан број задржаних лица за март 2019. године.

Увидом у предмет о задржавању по ЗЈРМ уочено је да садржи прописану документацију која је уредно попуњена, с тим да у записнику о задржавању нису унети подаци о томе када су полицијски службеници обилазили задржано лице ни о томе када су задржаном лицу дати оброци. Такође, увидом у предмет о задржавању уочено је да се оригинал лекарског извештаја налази у предмету.

Увидом у један предмет о задржању по ЗКП, такође је уочено да садржи сву потребну документацију која је уредно попуњена, али се и у њему налазио оригинал извештаја лекара о обављеном лекарском прегледу пре задржавања.

4.

УТВРЂЕНО

У седишту ПУ Јагодина у предметима о задржавању лица затечена је медицинска документација.

РАЗЛОЗИ

Пацијент има право на поверљивост свих личних информација, које је саопштио надлежном здравственом раднику, односно здравственом сараднику, укључујући и оне које се односе на стање његовог здравља и потенцијалне дијагностичке и терапијске процедуре, као и право на заштиту своје приватности током спровођења дијагностичких испитивања и лечења у целини.

Забрањено је да надлежни здравствени радник, односно здравствени сарадник, саопшти другим лицима личне информације из става 1. овог члана.¹¹

Подаци о здравственом стању, односно подаци из медицинске документације, спадају у податке о личности и представљају нарочито осетљиве податке о личности пацијента, у складу са законом.

Податке из става 1. овог члана, дужни су да чувају сви здравствени радници, односно здравствени сарадници, као и друга лица запослена у здравственим установама, приватној пракси, организационој јединици високошколске установе здравствене струке која обавља здравствену делатност, другом правном лицу које обавља одређене послове из здравствене делатности у складу са законом, организацији обавезног здравственог осигурања, као и правном лицу које обавља послове добровољног здравственог осигурања, код којих је пацијент здравствено осигуран, а којима су ти подаци доступни и потребни ради остваривања законом утврђених надлежности.¹²

ЦПТ је у свом извештају о посети Србији¹³ заузео је став да информације везане за здравствено стање задржаног лица треба да се чувају на начин који обезбеђује начело лекарске поверљивости. Идеално би било да здравствено особље може да обавести полицијске службенике у пратњи лица само о ономе што је потребно да знају о здравственом стању задржаног лица; међутим, те информације треба да буду ограничене на оно што је неопходно да би се спречио озбиљнији ризик по задржано лице или друга лица, осим ако задржано лице није сагласно са давањем и додатних

¹¹ Закон о правима пацијената („Сл. гласник РС“, бр. 45/13), члан 14, ст. 1 и 2.

¹² Оп. цит. члан 21, ст. 1 и 2.

¹³ ЦПТ (2017) 63

информација. У свом извештају Немачкој¹⁴ ЦПТ је заузео став да медицински подаци (нпр. чињенице да је задржана особа оболела од заразне болести као што је туберкулоза, хепатитис или ХИВ) које лекар забележи у уобичајеним извештајима не треба да буду рутински доступни полицијским службеницима. По правилу, ове информације треба учинити доступне полицијским службеницима само када је то од значаја за конкретан случај.

ПРЕПОРУКА

У седишту ПУ Јагодина неће се, у предмете о задржавању, улагати медицинска документација задржаног лица већ ће се она давати том лицу.

Полицијски службеник ће од лекара који је извршио здравствени преглед или предузео другу медицинску меру затражити податке о евентуалној потреби специфичног поступања према задржаном лицу имајући у виду његово здравствено стање, одосно ради омогућења остваривања његовог права на здравствену заштиту (нпр. посебна исхрана, лекови, терапија, одвођење на специјалистички преглед и сл.).

У вези са добијеним информацијама полицијски службеник ће сачинити службену белешку која ће чинити саставни део предмета о задржавању лица.

5.

УТВРЂЕНО

Записник о задржавању лица не садржи податке о исхрани задржаног лица.

РАЗЛОЗИ

Лице које се задржава обавештава се усмено и уручивањем писаног обавештења на матерњем или језику који разуме о његовим правима, и то: [...] на исхрану и непрекидни осмочасовни одмор.¹⁵

Записник о задржавању лица садржи податке о оствареним правима задржаног лица.¹⁶

ПРЕПОРУКА

У седишту ПУ Јагодина, у записнике о задржавању, уносиће се подаци о остваривању права на исхрану задржаног лица.

ПС ЋУПРИЈА

ПРОСТОРИЈЕ ЗА ЗАДРЖАВАЊЕ И САСЛУШАЊЕ

У ПС Ћуприја постоји једна просторија за задржавање у коју се смештају лица задржана по основу Закона о безбедности саобраћаја на путевима (ЗОБС), а најдуже до 12 часова. Током обиласка просторије за задржавање у ПС Ћуприја није затечено ниједно задржано лице. Просторија за задржавање налази се поред Дежурне службе и у њој се налази један лежај, који чини бетонска клупа са два ћебета и јастуком. Доток природне светлости и ваздуха је задовољавајући, као и вештачко осветљење.

У просторији постоји чуचाвац који није одељен од остатка просторије, а хигијена је задовољавајућа. Према речима полицијских службеника видео надзор покрива простор

¹⁴ СРТ/Inf (2007) 18 § 29.

¹⁵ Правилник о полицијским овлашћењима ("Сл. гласник РС", бр. 41/19) члан 29. став 1. тачка 9.

¹⁶ Правилник о полицијским овлашћењима ("Сл. гласник РС", бр. 41/19) члан 111. став 1. тачка 5.

око мокрог чвора, тако да се задржана лица изводе из просторије ради обављања физиолошких потреба. У тренутку НПМ посете камера није била у функцији али су предузете активности у циљу њене поправке. Са унутрашње стране врата просторије за задржавање истакнуто је обавештење да је просторија под видео надзором, као и обавештење о правима задржаних лица.

Унутар просторије постоји грејање, али не постоји уређај за позивање полицијских службеника, већ их задржана лица позивају лупањем о метална врата или виком. Тим НПМ је и у просторији у ПС Ћуприја извршио демонстрацију дозивања полицијских службеника и уверио се да се из затворене просторије за задржавање у Дежурној служби чује дозивање.

У просторији за задржавање не постоји славина, а воду за пиће задржаним лицима обезбеђују полицијски службеници. У ПС Ћуприја задржаним лицима се даје 1 оброк, обзиром да се врши задржавање најдуже 12 сати. Дежурна служба не поседује кутију за прву помоћ, а у ПС Ћуприја постоји хидрант и сигнални уређај за обавештење у случају пожара.

6.

УТВРЂЕНО

У просторији за задржавање у ПС Ћуприја видео надзор покрива и део око мокрог чвора што је видљиво на мониторима који се налазе у Дежурној служби, када је видео надзор у функцији.

РАЗЛОЗИ

Употреба уређаја за видео надзор, мора бити видно означена у просторији за задржавање. Уређајима за видео надзор, не могу се надзирати простори намењени за хигијенске потребе задржаног лица.¹⁷

За надзор над задржаним лицима могу се користити системи за видео-акустично снимање намењени за надзор простора, осим просторија за хигијенске потребе задржаног лица.¹⁸

ПРЕПОРУКА

ПС Ћуприја ће предузети потребне мере како би се обезбедила приватност задржаног лица током обављања хигијенских потреба.

7.

УТВРЂЕНО

У Дежурној служби у ПС Ћуприја не постоји кутија са прибором за прву помоћ.

РАЗЛОЗИ

Послодавац је дужан да обезбеди пружање прве помоћи, као и да оспособи одговарајући број запослених за пружање прве помоћи, спасавање и евакуацију у случају опасности.¹⁹

¹⁷ Правилник о условима које треба да испуњавају просторије за задржавање лица ("Сл. гласник РС", бр. 34/2018), члан 7. став 4 и 5.

¹⁸ Правилник о полицијским овлашћењима, ("Сл. гласник РС", бр. 41/19) члан 35. став 3.

¹⁹ Закон о безбедности и здрављу на раду („Сл. гласник РС“, бр. 101/05, 91/15, 113/17 – др.закон), члан 15. став 1. тачка 9.

ПРЕПОРУКА

ПС Ћуприја ће обезбедити кутију са прибором за прву помоћ.

Ни у ПС Ћуприја не постоје посебне просторије за саслушање, већ се саслушања задржаних лица, у зависности од правног основа, обављају по канцеларијама полицијских службеника, односно криминалистичких инспектора. Тим НПМ је обишао ове канцеларије и није уочио присуство нестандартних предмета у њима. Сви привремено одузети предмети од задржаних лица чувају се у Дежурној служби, а о томе постоји и јединствена евиденција.

Предмети извршења кривичног дела и други предмети из кривичних истрага чувају се у посебној просторији у сутерену, а кључ од просторије има криминалистички техничар. Криминалистички техничар не улази сам у просторију, већ искључиво у присуству начелника Одељења криминалистичке полиције или полицијског службеника задуженог за рад у конкретном случају. Такође, у одговарајућу евиденцију уписује се сваки траг и сачињавају се службене белешке о одузетим предметима који потичу из кривичног дела, односно служе као доказ у истрази.

8.

ПРЕПОРУКА

Министарство унутрашњих послова ће предузети активности у циљу обезбеђивања посебне просторије за саслушање лица у ПС Ћуприја, опремљене техничком опремом за аудио и видео снимање саслушања лица.

Поступање ПС Ћуприја у погледу начина чувања одузетих предмета и њиховог евидентирања представља пример добре праксе.

ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА ЗАДРЖАНИХ ЛИЦА

Према наводима полицијских службеника, задржана лица се обавештавају о својим правима усмено на лицу места, а писаним путем у примереном року по довођењу у ПС Ћуприја, односно непосредно пошто им се саопшти да ће бити задржана. Уручено обавештење о правима својеручно потписују, а уколико одбију да то учине то се и евидентира на самом обавештењу. У погледу остваривања права задржаног лица на обавештавање трећег лица, права на адвоката, обедовање и конзумирање воде поступа се на исти начин као и у седишту ПУ Јагодина.

Према службеним наводима, свим лицима која се задржавају обезбеђује се лекарски преглед, који се обавља у службеним канцеларијама, а примерак лекарског извештаја о способности лица за задржавање улаже се у предмет о задржавању, а даје се и задржаном лицу. Када су у питању задржана лица која имају више од 1,20 промила у крви, пракса је да се алко-тестирање понови након извесног временског периода, те се задржавање прекида када алкометар измери 0 промила алкохола. О предузетим радњама и резултату поновног алкотестирања сачињава се службена белешка која се налази у списима предмета. Према наводима службених лица, полицијски службеници током задржавања редовно обилазе задржана лица, а сваки обилазак евидентирају у електронски записник о задржавању.

Такође, према наводима службених лица у вези са доношењем решења о задржавању и његовог уручивања задржаном лицу поступа са на начин као и у седишту ПУ Јагодина.

УВИД У ПРЕДМЕТЕ О ЗАДРЖАВАЊУ

У време посете тима НПМ у ПС Ћуприја није било лица на задржавању, а извршен је увид у предмете о задржавању по ЗОБС и ЗКП и уочено је да садрже прописану документацију која се уредно води. У појединим предметима о задржавању затечени су извештаји лекара о обављеном прегледу задржаног лица.

9.

ПРЕПОРУКА

У ПС Ћуприја неће се, у предмете о задржавању, улагати медицинска документација задржаног лица већ ће се она давати том лицу.

Полицијски службеник ће од лекара који је извршио здравствени преглед или предузео другу медицинску меру затражити податке о евентуалној потреби специфичног поступања према задржаном лицу имајући у виду његово здравствено стање, одосно ради омогућења остваривања његовог права на здравствену заштиту (нпр. посебна исхрана, лекови, терапија, одвођење на специјалистички преглед и сл.).

У вези са добијеним информацијама полицијски службеник ће сачинити службену белешку која ће чинити саставни део предмета о задржавању лица.

Након завршетка сваког задржавања, прегледа се документација која је сачињена у вези са задржавањем лица, а предмет се одлаже у архиву тек уколико се утврди да је документација комплетна и у потпуности попуњена релевантним подацима.

КПЗ ЋУПРИЈА

ПРОСТОРИЈЕ ЗА ЗАДРЖАВАЊЕ

Задржавање лица по ЗКП обавља се у просторијама КПЗ Ћуприја у којем, у Одељењу притвора, постоје 3 посебне просторије намењене за те сврхе. Задржана лица смештају се одвојено од притворених лица. Све просторије су истих димензија, око 1,5 x 5 метара, рачунајући и мокри чвор димензија око 1,5 x 1 метар. У једној се налазе 2 кревета (кревет на спрат), а у осталим по 1 кревет. Кревети имају нове душеке, а задржана лица би требало да добију постељину по пријему.

Спаваонице изгледају одржавано, зидови су чисти, али је уочено да су мокри чворови, који се састоје од лавабоа и писоара, запрљани. Хигијену просторија одржавају осуђени који су радно ангажовани на тим пословима. Средства за одржавање личне хигијене задржани добијају на лични захтев. У обе просторије, мокри чвор није ограђен, па та околност, у просторији за задржавање која има два кревета, уколико се у њој налазе два лица истовремено, онемогућава приватност тих лица приликом обављања физиолошких потреба. Осим тога, приватност лица која се налазе у просторијама за задржавање је нарушена и тиме што су обе просторије под видео надзором који покрива и делове око мокрих чворова што се јасно види на монитору.

Доток свежег ваздуха је добар, прозори су отворени док је спаваоница празна, а затварају се по смештању лица. Спаваонице имају радијаторе, грејање се пушта од 18:00 часова. Просторија у којој је био смештен задржани је била загрејана. Вештачко осветљење је добро, али природно је недовољно, јер решетке/заштитне баријере спречавају доток светлости споља.

10.

УТВРЂЕНО

У КПЗ Ђуприја у једној просторији за задржавање која броји два лежаја, мокри чвор није ограђен параваном чиме се не обезбеђује приватност, односно достојанство задржаних лица током коришћења истог.

У обе просторије за задржавање КПЗ Ђуприја камере покривају и делове око мокрих чворова и то је видљиво на мониторима.

ОСНОВ

Санитарни уређаји, морају се физички одвојити постављањем паравана или на други начин, тако да се током њиховог коришћења не нарушава приватност задржаног лица.²⁰

Употреба уређаја за видео надзор, мора бити видно означена у просторији за задржавање. Уређајима за видео надзор, не могу се надзирати простори намењени за хигијенске потребе задржаног лица.²¹

За надзор над задржаним лицима могу се користити системи за видео-акустично снимање намењени за надзор простора, осим просторија за хигијенске потребе задржаног лица.²²

ПРЕПОРУКА

КПЗ Ђуприја ће обезбедити приватност задржаних лица током коришћења мокрог чвора, односно обављања хигијенских потреба.

11.

УТВРЂЕНО

У просторији за задржавање у КПЗ Ђуприја не постоји довољан доток природне светлости која омогућава читање без сметњи за вид.

РАЗЛОЗИ

Просторије за задржавање морају бити чисте, суве, загрејане у складу са климатским приликама и довољно осветљене природним и вештачким светлом које омогућава читање без сметњи за вид.²³

Органи Републике Србије треба да уложе више напора у циљу побољшања материјалних услова у полицијским ћелијама, прецизније, потребно је побољшати расвету у ћелијама (тј. довољно

²⁰ Правилник о условима које треба да испуњавају просторије за задржавање лица ("Сл. гласник РС", бр. 34/2018), члан 6. став 2.

²¹ Правилник о условима које треба да испуњавају просторије за задржавање лица ("Сл. гласник РС", бр. 34/2018), члан 7. став 3. и 4.

²² Правилник о полицијским овлашћењима, ("Сл. гласник РС", бр. 41/19) члан 35. став 3.

²³ Правилник о условима које треба да испуњавају просторије за задржавање лица ("Сл. гласник РС", бр. 34/2018), члан 4.

*вештачке расвете за читање – изузимајући периоде спавања – по могућству осветљеност дневним светлом).*²⁴

ПРЕПОРУКА

КПЗ Ћуприја предузеће потребне мере како би се у просторији за задржавање омогућио довољан доток природне светлости.

Све просторије су опремљене уређајима за позивање полицијских службеника, а полицијски службеник се налази у дежурној канцеларији, која је у близини ових просторија. Задржаним лицима је омогућено да једном дневно бораве на свежем ваздуху, за шта се користи шеталиште Одељења притвора када је слободно.

Задржано лице које је примљено у Завод у дану пре посете (око 18:00 часова претходног дана) није добило постељину, као ни средства за одржавање личне хигијене. У другој просторији за задржавање, која је била празна, уочен је тоалет папир.

12.

УТВРЂЕНО

Задржано лице није добило постељину ни средства за одржавање личне хигијене. Мокри чворови у просторијама за задржавање су запрљани.

РАЗЛОЗИ

*Просторије за задржавање које су намењене за задржавање лица дуже од 12 часова, морају бити опремљене посебним лежајем са постељином, која се састоји од: душека, јастука, јастучнице, чаршава, ћебади и навлаке за ћебе, за свако задржано лице.*²⁵

*Особама у притвору требало би да буде дозвољено да задовољавају своје природне потребе у чистим и пристојним условима, те им се морају пружити одговарајућа средства за прање.*²⁶

*Особе у притвору треба да имају приступ погодном санитарном чвору у пристојном стању и требало би им пружити адекватна средства да се оперу.*²⁷

ПРЕПОРУКА

КПЗ Ћуприја ће свим задржаним лицима обезбедити постељину и средства за одржавање личне хигијене.

КПЗ Ћуприја ће додатну пажњу посветити адекватном одржавању мокрог чвора у просторијама за задржавање.

Лица која се налазе на задржавању чува полицијски службеник ПУ Јагодина, док траје задржавање, а исхрану обезбеђује Завод. Према наводима полицијских службеника, док траје задржавање полицијски службеник који чува лице на папиру бележи све активности које се предузимају према том лицу, а по престанку задржавања, забележене активности се у полицијској станици уносе у електронски записник о задржавању лица. Међутим,

²⁴ Препорука СРТ упућена Влади Републике Србије из 2015. године, параграф 36. тачка 1.

²⁵ Правилник о условима које треба да испуњавају просторије за задржавање лица ("Сл. гласник РС", бр. 34/2018), чл.3, ст.1

²⁶ Стандарди ЦПТ: Полицијски притвор, пар. 42.

²⁷ Стандарди ЦПТ: Нови стандарди ЦПТ у погледу полицијског притвора, пар. 47.

електронски записник се не штампа и не даје лицу на увид и потпис по престанку задржавања, нити се улаже у конкретан предмет о задржавању.

13.

УТВРЂЕНО

У ПУ Јагодина, предмети о задржавању лица која се задржавају у КПЗ Ћуприја не садрже одштампане електронске записнике о задржавању, нити се они дају задржаном лицу на увид и потпис по престанку задржавања.

РАЗЛОЗИ

Записник о задржавању лица потписује полицијски службеник који је лице задржао и задржано лице.

Примерак записника се уручује задржаном лицу.²⁸

ПРЕПОРУКА

У ПУ Јагодина, по завршетку задржавања у КПЗ Ћуприја, штампани примерак записника о задржавању даваће се на увид задржаном лицу. Записник ће потписати полицијски службеник и задржано лице, односно унеће се констатација да је лице одбило да потпише записник.

Потписани примерак записника о задржавању обавезно ће се улагати у предмет о задржавању.

РАЗГОВОР СА ЗАДРЖАНИМ ЛИЦИМА

У просторијама за задржавање КПЗ Ћуприја, у моменту посете тима НПМ-а налазило се једно лице које је у том статусу било око 15 сати. Према наводима задржаног лица приликом хапшења био је везан лисицама (руке иза леђа) у континуитету од око 1-1,5 сат и није на било који начин повређен од стране полиције ни током хапшења, ни касније током испитивања и задржавања, а није саслушаван без присуства адвоката. Такође је навео да је обавештен о својим правима усмено и писмено, да се није жалио на било какве здравствене тегобе те да није тражио лекарски преглед, али је и поред тога вођен у здравствену установу којом приликом му је измерен крвни притисак и урађен ЕКГ, с тим да није добио било какав лекарски извештај о обављеном прегледу. Задржано лице је навело и то да су му обезбеђени храна и вода и да нема примедбе на поступање службеника обезбеђења КПЗ Ћуприја. По његовом понашању и изгледу није се могло другачије ни закључити.

РАЗГОВОР СА ПРИТВОРЕНИМ ЛИЦИМА

У тренутку посете у КПЗ Ћуприја 30 лица се налазило у притвору. Разговори са притвореним лицима обављени су у спаваоницама будући да се ни један притвореник није одлучио да насамо разговара са члановима тима НПМ што им је понуђено као могућност.

У погледу поступања полиције, више притвореника је навело да су приликом транспорта били везивани од стране полицијских службеника са рукама иза леђа и да је то уобичајена пракса. Везиван је био и притвореник коме је била повређена рука.²⁹ Више притвореника је изнело оптужбе на груб, увредљив однос полицајаца приликом саслушања, на њихове

²⁸ Правилник о полицијским овлашћењима, ("Сл. гласник РС", бр. 41/19) члан 38. став 2 и 3

²⁹ Видети мишљење НПМ у погледу везивања, стр. 7 овог Извештаја.

повишене тонове – вику и претње, а неколико је навело да су давали исказ пре него што им је омогућен контакт са адвокатом. Једно лице је навело да му је полиција приликом хапшења постављала питања у одсуству адвоката и пре него што је упознат са својим правима, али с обзиром да је и раније привођен, он је знао своја права као и надлежности полиције.

Даље, НПМ је добио једну оптужбу за злостављање, које се према наводима догодило у септембру 2018. године на начин да је приликом саслушања лице тучено антенном по шакама. Према наводима тог лица, после саслушања, пуштен је да иде кући, односно није био лишен слободе, није имао повреде нити се неке притуживао на поступање полицајаца.

Два притвореника су навела да су задобила повреде приликом хапшења, али не због лошег поступања полиције (један приликом покушаја бекства кроз прозор, а други падом на под) док је неколико притвореника било примљено у Завод са повредама, које су, како наводе, задобили задесно или у сукобу са другим лицима.

Имајући у виду наводе притворених лица о неадекватном поступању полицијских службеника према њима указујемо да је ЦПТ након посете Србији 2017. године у Извештају Влади понавља препоруку да министар унутрашњих послова, директор полиције и начелници полицијских управа пошаљу снажну поруку да је неадекватно поступање према лицима лишеним слободе противзаконито, непрофесионално и да подлеже одговарајућим санкцијама, да ту поруку треба понављати у одговарајућим временским размацама на нивоу полицијских управа, као и да надлежни органи треба да обезбеде да сви наводи о неадекватном поступању буду предмет истраге, и да виши службеници сnose командну одговорност за своје обавезе.

Даље, Комитет препоручује да органи Републике Србије делују тако да обезбеде да криминалистички инспектори обављају своје дужности у складу са одговарајућим одредбама Законика о кривичном поступку. У ту сврху потребно је редовно организовати стручно оспособљавање за ове службенике, које треба да обухвати одговарајуће технике саслушања и истраге, као и спречавање неадекватног поступања.³⁰

НПМ се придружује овим препорукама и позива руководство ПУ Јагодина да у том правцу делује проактивно.

Даље, у вези лекарских прегледа, притворена лица са којима је обављан разговор изјавила су да се пре довођења у притвор прегледају у здравственој установи и да су тим прегледима присуствовали полицијски службеници. Такође су навели да приликом лекарског прегледа у Заводу нису скидали одећу, већ да су то чинили приликом процедуре пријема коју обављају припадници Службе за обезбеђење у Заводу.

Имајући у виду наводе притворених лица о томе да су полицијски службеници присуствовали прегледима који су обављани у здравственим установама, као и то да је новим Правилником о полицијским овлашћењима прописано да полицијски службеници само по захтеву медицинског особља, из разлога њихове безбедности, могу присуствовати здравственом прегледу задржаног лица³¹, НПМ изражава наду да се таква пракса неће догађати у будућем раду.

³⁰ ЦПТ (2017) 63, Србија 2017, став 15 и 16.

³¹ (Сл. гласник РС", бр. 41/19) члан 36. став 3.

РАД СЛУЖБЕ ЗА ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ

Према наводима лекара Службе за здравствену заштиту, у погледу лица која се задржавају у КПЗ Ђуприја пракса је да се не примају у Завод пре него што се обави лекарски преглед у здравственој установи. Уколико се код тих лица, током њиховог задржавања у Заводу, констатује присуство било каквих повреда, или се пак пожале на неке здравствене тегобе, они се прегледају у здравственој установи, најчешће у Општој болници Ђуприја.

Такође према наводима лекара, и притвореници се пре спровођења у притвор, најпре одводе на лекарски преглед у здравствену установу како би се констатовале евентуалне повреде, било да долазе са слободе или након истека мере задржавања. Оваква пракса спроводи се без изузетка, чак и у случајевима када се из истог Завода лице премешта из просторије које се користе за задржавање у просторије за притвор због промене свог статуса. Потом, притвореници се прегледају од стране запослених у Служби за обезбеђење у посебној просторији намењеној за њихов преглед, који се врши без одеће, а након тога одводе се у амбуланту Службе за здравствену заштиту где их прегледа заводски лекар али без скидања одеће, односно без визуелног прегледа целог тела. Лекарски извештаји који се односе на преглед лица који је обављен у здравственој установи пре пријема у Завод се достављају лекару и улажу у здравствени картон.

Увидом у здравствене картоне притвореника установљено је да се први преглед од стране лекара обавља истога дана приликом пријема у КПЗ Ђуприја. У здравствени картон су уписани основни анамнестички подаци, подаци о претходним болестима, операцијама и сл., као и о евентуалном конзумирању наркотика. Увидом у здравствене картоне, није уочено да се у исте уписују подаци о обављеном детаљном прегледу лица.

У појединим здравственим картонима притворених лица нису се налазили извештаји о обављеним лекарским прегледима у здравственој установи, нису били убележени подаци да је лице претходно било прегледано у здравственој установи, а нису били убележени ни подаци о повредама које су констатоване приликом прегледа у здравственој установи. У два случаја, поменути извештаји су се налазили у у Матичној служби Завода.

14.

УТВРЂЕНО

Први преглед притворених лица не укључује обавезни преглед свих телесних предела, односно преглед пацијента без одеће, а ради откривања евентуалних телесних повреда које могу бити у вези са насилним поступањем према лицу лишеном слободе.

У здравствени картон се не уноси детаљан налаз физикалног прегледа лица приликом пријема у КПЗ Ђуприја.

Повреде које се уоче приликом првог лекарског прегледа притвореника се не фотографишу.

РАЗЛОЗИ

Лекар треба да прегледа сваког затвореника (лице лишено слободе)³²

Приликом прегледа затвореника лекар ће посебну пажњу посветити бележењу и пријављивању било каквог знака или индиције да је према лицу могло бити поступано насилно³³.

Непосредно после пријема у завод, а најкасније у року од 24 часа, лекар обавља здравствени преглед осуђеног. На захтев осуђеног или због уочених здравствених сметњи током пријема, преглед се обавља без одлагања.

Први здравствени преглед се састоји од визуелног прегледа тела осуђеника, узимања анамнестичких података, података о акутним и хроничним обољењима, провере и мерења основних телесних функција (дисање, притисак, моторика и сл.).

Приликом првог прегледа отвара се здравствени картон осуђеника, и уносе се подаци до којих се дошло приликом првог прегледа.³⁴

Евиденција о лекарском прегледу у случају трауматских повреда треба да буде сачињена на посебном обрасцу намењеном за ту сврху, са мапом тела у коју су уцртане трауматске повреде, која ће се чувати у здравственом картону затвореника. Надаље, било би пожељно да се повреде фотографишу, што такође треба ставити у здравствени картон. Поред тога, треба водити посебан регистар траума у који треба евидентирати све врсте повреда које се запазе.³⁵

ПРЕПОРУКА

Први преглед притворених лица мора укључивати преглед свих телесних предела, односно преглед пацијента без одеће, а ради откривања евентуалних телесних повреда које могу бити у вези са насилним поступањем према лицу лишеном слободе.

Лекар у КПЗ Ђуприја ће приликом првог лекарског прегледа у здравствени картон уносити све податке до којих је дошао.

У КПЗ Ђуприја ће се фотографисати све повреде које се уоче на притвореном лицу приликом првог лекарског прегледа, а фотографије повреда ће се чувати у здравственом картону лица.

15.

УТВРЂЕНО

У појединим здравственим картонима нису уписани налази са лекарског прегледа који је претходно обављен у здравственој установи.

³²Европска затворска правила Рес(2006)2 § 42.1

³³Европска затворска правила Рес(2006)2 § 43.1.

³⁴Правилник о кућном реду казнено-поправних завода и окружних затвора (Службени гласник РС", бр.55/2014) чл. 12.

³⁵ Стандарди Европског комитета за спречавање мучења, т. 74. ст. 2. XXIII Општег извештаја; исто Извештај за Владу Р. Србије о посети Европског комитета, т. 22. ст. 4.

РАЗЛОЗИ

Први здравствени преглед се састоји од визуелног прегледа тела осуђеника, узимања анамнестичких података, података о акутним и хроничним обољењима, провере и мерења основних телесних функција (дисање, притисак, моторика и сл.).

Приликом првог прегледа отвара се здравствени картон осуђеника, и уносе се подаци до којих се дошло приликом првог прегледа.³⁶

У основу медицинску документацију у зависности од врсте медицинске документације уписују се следећи подаци: [..медицински подаци, лична медицинска историја...].³⁷

ПРЕПОРУКА

У КПЗ Ћуприја лекар ће у здравственим картонима притворених лица уписивати налазе са лекарског прегледа који је претходно обављен у здравственој установи.

Приликом посете, два лица су навела да су задобила повреде приликом хапшења - један приликом покушаја бекства кроз прозор, а други падом на под. Ове повреде забележене су у картонима, а из навода лица нема индиција о прекомерној употреби силе од стране службеника. Лице које је приликом покушаја бекства током хапшења задобило посекотине по левој шапи, наводи да је одмах хоспитализовано. Током хоспитализације, лице је нон стоп било везано лисицама (током прегледа, превијања, примања инфузије и друго) и уједно било под сталним надзором обезбеђења - два лица која су се смењивала.³⁸ Притвореник који је навео да је задобио повреде приликом хапшења тако што је пао на под, навео је да приликом првог лекарског прегледа у притворској јединици, није прегледан од стране лекара на начин како би му се установиле повреде од пада, јер је имао проблема са срцем па је то био приоритет.

Ни једно лице није исказало примедбе на поступање службе обезбеђења у КПЗ Ћуприја.

ПОСТУПАЊЕ ПО РАНИЈЕ УПУЋЕНИМ ПРЕПОРУКАМА

НПМ је 12. марта 2012. године обавио редовну посету ПУ Јагодина и полицијским станицама у њеном саставу у складу са Планом посета за 2012. годину. Након посете састављен је Извештај,³⁹ у ком су упућене препоруке за отклањање уочених недостатака.

Препоруке 2012. година:

1.	Унутар просторија за задржавање у седишту ПУ Јагодина инсталираће се славине за текућу воду (<i>водећи рачуна да славина не представља ризик за повређивање или оштећење - по моделу постојећих испирача за тоалет</i>), или ће се задржаним лицима омогућавати довољне количине воде за пиће у оригиналној пластичној амбалажи.
----	--

³⁶Правилник о кућном реду казнено-поправних завода и окружних затвора (Службени гласник РС", бр.55/2014) чл. 12.

³⁷Закона о здравственој документацији и евиденцијама у области здравства ("Сл. гласник РС", бр. 123/2014, 106/2015, 105/2017 и 25/2019 - др. закон) чл. 12, став 2, тач. 5 и 6.

³⁸ Видети мишљење НПМ у погледу везивања, стр. 7 овог Извештаја.

³⁹дел. бр.7390 од 28.03.2012.г

2.	ПУ Јагодина ће задржаним лицима омогућити један оброк хране најкасније у року од 6 сати од момента лишења слободе, а у случају да задржавање траје дуже од 12 сати, задржаном лицу ће се обезбедити три obroка хране дневно (доручак, ручак и вечера).
3.	ПУ Јагодина ће постављањем грејних тела у просторијама за задржавање у седишту ПУ Јагодина обезбедити њихову примерену загрејаност у зимским условима.
4.	ПУ Јагодина ће у просторијама за полицијско задржавање инсталирати дугме електричног звона за позивање дежурног полицијског службеника.
5.	У седишту ПУ Јагодина ће се водити посебна евиденција о обиласцима задржаних лица од стране полицијских службеника, посебно подаци о доношењу воде, евентуално хране.
6.	ПУ Јагодина ће унапређењем система видео надзора у просторијама за задржавање у седишту ПУ обезбедити приватност задржаних лица, на тај начин што део око WC шоље неће бити јасно видљив, уз задржавање постојећег квалитета видео надзора и очувања безбедности.
7.	ПУ Јагодина ће унапредити система чувања одузетих предмета од задржаних лица, на тај начин што ће формирати посебно сместиште које се закључава, а у ком ће се обезбедити предмети који су привремено одузети од задржаних лица. О привременом одузимању предмета од задржаних лица водиће се посебна евиденција.
8.	ПУ Јагодина ће у будућем раду у решењима о задржавању као почетак задржавања уносити време лишења слободе, а не време доношења решења о задржавању.
9.	Унутар просторија за задржавање у седишту ПС Ћуприја инсталираће се славине за текућу воду (<i>водећи рачуна да славина не представља ризик за повређивање или оштећење - по моделу постојећих испирача за тоалет</i>), или ће се задржаним лицима омогућавати довољне количине воде за пиће у оригиналној пластичној амбалажи.
10.	ПС Ћуприја ће задржаним лицима омогућити један оброк хране најкасније у року од 6 сати од моментља лишења слободе, а у случају да задржавање траје дуже од 12 сати, задржаном лицу ће се обезбедити три obroка хране дневно (доручак, ручак и вечера).
11.	ПС Ћуприја ће у просторијама за полицијско задржавање инсталирати дугме електричног звона за позивање дежурног полицијског службеника.
12.	У ПС Ћуприја ће се водити посебна евиденција о обиласцима задржаних лица од стране полицијских службеника, посебно подаци о доношењу воде, евентуално хране.
13.	ПС Ћуприја ће унапређењем система видео надзора у просторији за задржавање обезбедити приватност задржаних лица, на тај начин што део око WC чувачца неће бити јасно видљив, уз задржавање постојећег квалитета видео надзора и очувања безбедности.
14.	ПС Ћуприја ће у просторији за полицијско задржавање поставити обавештење да је просторија под видео надзором.
15.	Унутар просторија за задржавање у седишту ПС Параћин инсталираће се славине за текућу воду (<i>водећи рачуна да славина не представља ризик за повређивање или</i>

	<i>оштећење - по моделу постојећих испирача за тоалет), или ће се задржаним лицима омогућавати довољне количине воде за пиће у оригиналној пластичној амбалажи.</i>
16.	ПС Параћин ће постављањем грејних тела у просторији за задржавање обезбедити њену примерену загрејаност у зимским условима.
17.	ПС Параћин ће задржаним лицима омогућити један оброк хране најкасније у року од 6 сати од момента лишења слободе, а у случају да задржавање траје дужи од 12 сати, задржаном лицу ће се обезбедити три obroка хране дневно (доручак, ручак и вечера).
18.	ПС Параћин ће у просторијама за полицијско задржавање инсталирати дугмад за позивање дежурног полицијског службеника.
19.	У ПС Параћин ће се водити посебна евиденција о обиласцима задржаних лица од стране полицијских службеника, посебно подаци о доношењу воде, евентуално хране.
20.	ПС Параћин ће у просторији за полицијско задржавање поставити обавештење да је просторија под видео надзором.
21.	ПС Параћин ће из просторија за задржавање или испитивање лица уклонити све предмете који не припадају стандардној опреми, предмете одузете од учинилаца кривичних дела, посебно оне који, с обзиром где се налазе, симболизују мучење или било који други облик злостављања. ПС Параћин ће предмете који су одузети током криминалистичке истраге евидентирати у посебној књизи евиденција, прописно обележити (уз назнаку случаја на који се односе) и складиштити на издвојеном месту предвиђеном за то.
22.	ПС Параћин ће убудуће, одмах пошто задржаним лицима саопште њихова права, то и констатовати у службеном записнику о задржавању лица, а што задржано лице потврђује својим потписом.
23.	У згради ПС Деспотовац неће се спроводити полицијско задржавање док се не обезбеде просторије за полицијско задржавање које испуњавају важеће стандарде.
24.	У постојећој просторији за полицијско задржавање у ПС Свилајнац неће се спроводити полицијско задржавање, већ ће се обезбедити посебне просторије за полицијско задржавање које испуњавају важеће стандарде.

Поступање по препорука које су упућене седишту ПУ Јагодина и ПС Ћуприја изложено је у поглављима овог извештаја који се односи на те организационе јединице с обзиром да су оне посећене, а у наставку ће бити изнето утврђено стање у погледу поступања по препорукама упућеним другим полицијским станицама.

Према наводима службених лица у седишту ПУ Јагодина, у ПС Параћин вода за пиће се обезбеђује у оригиналној пластичној амбалажи, у просторији за задржавање нису инсталирана грејна тела због чега се ту лица не задржавају када су ниске температуре већ се то чини у ПС Ћуприја или седишту ПУ Јагодина. У погледу исхране, задржаним лицима се, у року од 6 сати од момента лишења слободе, обезбеђује први оброк који купују полицијски службеници. И даље није инсталиран уређај за позивање полицијских службеника, али се то компензује њиховим честим обиласцима што се евидентира. У ПС Параћин постављено је обавештење да је просторија под видео надзором, предмети одузети од починилаца кривичних дела чувају се у посебној просторији, металној каси и о

томе се води посебна евиденција. Поступа се по препоруци НПМ да се саопштавање права задржаном лицу констатује у записнику о задржавању које то лице потписује.

Такође према наводима службених лица у седишту ПУ Јагодина, просторије за задржавање у ПС Деспотовац и даље не испуњавају важеће стандарде тако да се лица тамо не задржавају већ се воде у ПС Ћуприју или ПС Свилајнац. Просторија за задржавање у ПС Свилајнац је реновирана у потпуности, односно сада постоје 2 просторије које испуњавају све важеће стандарде.

Имајући у виду да у просторији за задржавање у ПС Параћин не постоји грејно тело ни уређај за позивање полицијских службеника, а да просторија за задржавање у ПС Деспотовац и даље није у употреби јер не испуњава важеће стандарде, као и да је Министарство унутрашњих послова обавестило НПМ о томе да су три просторије за задржавање у ПУ Јагодина на Листи приоритета за адаптацију, НПМ би желео да буде обавештен о томе да ли је том Листом, а у складу са Правилником о условима које треба да испуњавају просторије за задржавање лица,⁴⁰ предвиђена адаптација ових просторија за задржавање и очекивано време отпочињања адаптације.

⁴⁰ Члан 10. "Сл. гласник РС", бр. 34/2018